

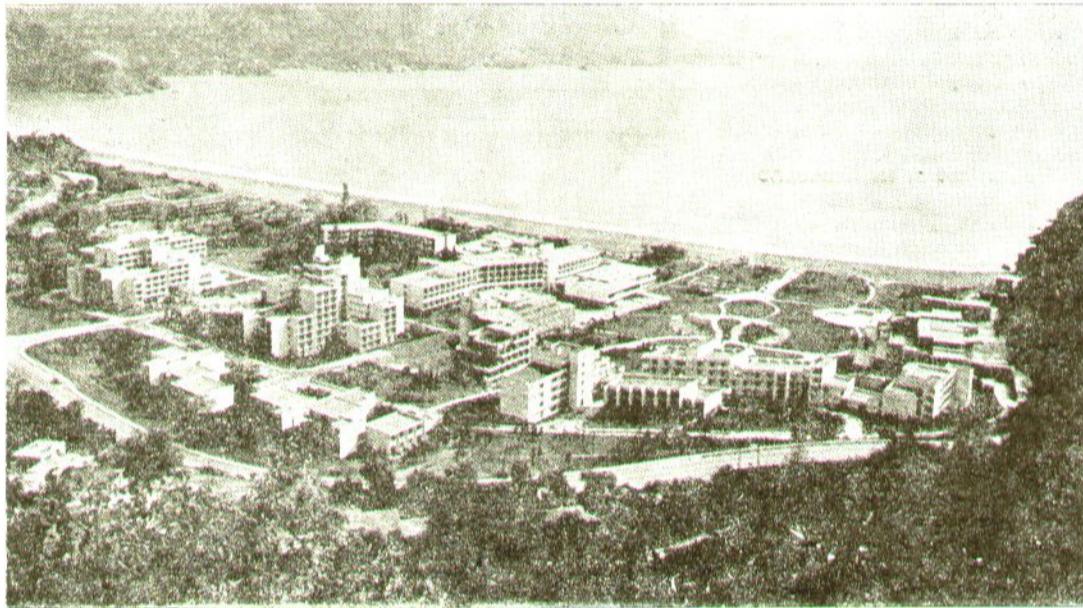
Приморске Новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАСТОДНЕВНО

ГОДИНА IV • БРОЈ 64. • 25. АВГУСТ 1975.

ЦИЈЕНА 2 ДИНАРА

Бечићи с пута за Цетиње

ИЗ РАДА МЈЕСНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ У БЕЧИЋИМА

НА СТАРТУ

У деветомјесечном билансу су Мјесне заједнице у Бечићима, која је формирана крајем октобра прошле године, налазимо умјесто резултата — неповољне услове под којима је она до прије кратког времена радила.

— Нијесмо имали гдје ни да се окупљамо, поготову у току туристичке сезоне — прича Љубо Борета, предсједник Мјесне заједнице. — У предсезони и ван сезоне било је далко лакше — тада су нам сви излазили у сусрет, али је у току лета било тешко наћи погодну просторију за рад, па смо материјале припремали већином у својим кућама. Утврђено је вредније разумевање колективна организација удруженог рада „Алава“ — Бечићи који нам је уступао не само просторије

и намјештај, већ, када је требало, и салон за пријем.

Финансијска средstva представљала су, такође, кочницу за рад. Истина, добили су 500.000,00 динара и као Мјесна заједница у Будви прво на убијање купалишне таксе на својој територији. Но, та средstva још увијек не притичу уредно — као да су се изгубила на путу од банке до Службе друштвеног књиговодства! Када се имају у виду извори прихода, постаје јасно зашто планови Мјесне заједнице нијесу већи. ООУР „Алава“ је једини колектив чије се руковођство налази у Бечићима. Једанаест одмаралишта, колико их је на овом подручју стационирано, само су истурени пунктови организација ван територије наше општине, па и ван Цр-

не Горе, што значи да је дијалог с њима, макар само због те удаљености, отежан.

— У разговору са руководствома тих одмаралишта — наставља Љубо Борета — истакли смо неопходност редовне и свестране сарадње између њих и Мјесне заједнице чији су и они дио. Може се рећи да смо написали на разумијевање и спремност тих организација да учествују у решавању основних проблема. Очигледно је да ће та сарадња дати веома видне резултате у примјени урбанистичких пројеката, заједничком спровођењу у живот појединачних одјељака и планова, најзад и тиме што ће посттићи значајне уштеде средстава, која ће се цјелисно користити и усмjeravati.

Као један од првопрезервираних задатака предвиђено је уређивање плаже, и то не само у смислу да се хигијена одржава на завидној висини, што је, такође, веома важно. Планира се изградња шеталишта дуж читаве плаже, засађивање дрвореда, постављање расvjete, клуна за одмараше, изградња бистроа, најзад уређење читавог парка, што ће дати сасвим нов изглед читавом насељу и допријети практичном рјешавању низа проблема. Улагаће се напори за рјешење дислокације стамбеног комплекса на Боретинима који је урбанистичким планом предвиђен изнад каменолома, затим изградња двајве тржнице — у Боретинима и Рафаиловићима, након чега ће бити обезбиђено снабдјевање становника и многобројних туриста. Треба проширити тротоар на српентини између Завале и хотела „Парк“, јер тај дио шеталишта није најбоље обезбиђен.

УСКОРО ДРУШТВЕНИ ДОМ

ПЕТРОВАЦ ЋЕ НАЈЗАД ДОВЕТИ дуго жељени објекат: друштвени дом. Радови треба да почну током јула, а завршетак се предвиђа у септембру. Дом ће бити грађен од монтажних елемената, имаће велику биоскопску дворану са око 280 сједишта,

— објекат ће радити „Интерублик“ из Београда, који је радио и пројекат — рекао нам је Мило Грегорић, директор Завода за изградњу и уређење Будве. — Уређивање простора око дома извршиће наш завод, а остало ће радити београдско предузеће.

Колико ће овај објекат значiti за Петровчане, није потребно наглашавати. Истакнуто само то да Петровац нема биоскопске сале од 1966. године, када је у земљотресу страдао биоскоп који је постојао још 1945. године. Дом ће бити стјениште младих, који су до сада били препуштени кафани и улици, а у њему ће се моћи организовати и друге приредбе, нарочито зими.

ГАРАНЦИЈА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ

Скупштина општине је дала гаранцију Мјесној заједници у Петровцу на износ од 2.271.500,00 динара, за коју суму је уговорена изградња друштвеног дома.

читаоницу, салон за ликовне изложбе и просторије за Спортско друштво „Петровац“.

С. Г.

НА ЛЕВАНТИНСКОМ САЈМУ — ЗАЈЕДНО

У организацији Самоуправне интересне заједнице за општу туристичку пропаганду наше Републике у Будви је одржан састанак поводом припрема за заједничко истујање на Левантинском сајму у Барију. Присуствовали су представници Хотелско-туристичког предузећа „Монтенегротурист“, „Индустријимпорт“, Хотелског предузећа „Бока“ из Херцег-Новог, Туристичког савеза СР Црне Горе и општинских туристичких савеза Улциња, Бара, Будве и Боке.

Усвојен је закључак о заједничком представљању туристичке привреде Црне Горе на Сајму у Барију. Договорено је да се, поред уобичајеног пропагандног материјала, припреми нека врста летка у коме ће се дати попуда за боравак у угоститељским кућама на подручју наше Републике, и то како у току лета тако и ван главне туристичке сезоне, а нарочито у зимским мјесецима, са акцентирањем могућности лова и риболова.

Радна група, која треба да донесе програм заједничког наступања на Сајму, поједиће у току септембра Сајам, у Барију и разговарати с тамошњим представницима о могућностима што чврћег и масовнијег повезивања привреде Пуље и СР Црне Горе.

Планира се да се на Сајму приреди „Дан Црне Горе“, након чега би се на фериботу „Свети Стефан“ организовала конференција за штампу.

ЈЕДНОСМЈЕРНЕ УЛИЦЕ

Ових дана Будва је још увијек пуна, иако знатно мање него половином августа. Када је лијепо вријеме, на плажама се још увијек једва нађе боље место, а када највише облаци онда улице у граду постају тијесне за мноштво гостију и излетниције овог приморског града. Понекад је толика гужва да људи кажу да би у граду требало успоставити саобраћај, за пјешаке и увести једносмјерне улице!

В. Р.

ПОВОДОМ НАПИСА У „ИЛУСТРОВАНОЈ ПОЛИТИЦИ“

НОВИНАРСКА ПАТКА О ПТИЦАМА РУГАЛИЦАМА

У ВЕЗИ написа објављеног у „Илустрованој Политици“ од 5. августа 1975. године под насловом „Најезда птица ругалица“ (наднаслов: „Будванске љетне теме“), констатујемо да се његов аутор, Драшко Бубрешко огријешио о основне принципе новинарске етике и, служећи се произвољним и исконструисаним изјавама, не знамо из каквих побуда, недобронамјерно у кривом свијетлу при-

САОШТЕЊЕ ИЗВРШНОГ ОДБОРА ОПШТИНСКОГ ОДБОРА ССРН — БУДВА

казао живот у Будви у вријеме туристичке сезоне.

Након објављивања написа о коме је ријеч Извршни одбор Општинске конференције ССРН, у задјеници с представницима Ску

Гради се пут Будва — Цетиње

Произвољне оптужбе

„Изнонађује и недопустиво је“ — пише, између остalog, у саопштењу Предсједништва Општинске конференције Савеза социјалистичке омладине Цетиња поводом писања „Илустроване политике“ — „да једна ревија која ужива несумњив углед може да објави и такве написе којима се због ныхове уопштености и не конкретности неосновано и злонамјерно баца ружно свијетло на омладину једног града поводом некаквих симболичких испада са којима она апсолутно нема никакве везе. Ово истичемо због тога што се из поменутих текстова нужно намеће закључак да су, посебно, Цетињани опасно угрозили туризам (и не само туризам него чак и цјелокупни културно-забавни живот) на будванској и которској ривијери. Ситуација је према поменутим написима, таква да се прије одласка на одмор треба добро замислити да ли тамо ићи или не, а посебно треба да се надим тубоко замисле наши естрадни уметници и интерпретатори забавне музике, јер на јуту, изгледа, бар према писању „Илустроване политике“, владају заченици цуглеле пред којима су чак и органи реда немоћни.

Ујерени смо да су пажљиви и добронамјерни читаоци критички читајући објављење текстове, могли до закључка да се о таквим појавама (макар се оне и десиле) не може и не смије писати, на начин како то чини „Илустрована политика“...

Омладина Цетиња је ујерена да су органи реда у Будви и другдје способни и спремни да спријече евентуалне „нечисте“, „срамне“, „разбојничке“ и сличне испаде „од којих се стиде поштени људи“ јер то је не само у интересу туризма већ нашег друштва уопште. Ако треба јавно и преко штампе

жиgosati te i takve pojavе, onda zahtijevamo da se objave i imena nosilaca tih pojava, jer se jedino tako može i tim putem doprinijeti da se one opomoguće.

Послије назначенih написа у „Илустрованој политици“ сматрамо da niye suvise da naglasimo da su Cetinje i omladina Cetinje uvijsk, posebno sa susjedima na Primorju, imali izvanredno dobre odnose. Obostранa je želja da se takvi odnosi održe i daљe razviju po svim pitanjima kod čijeg rješavanja smo jedni na drugo upućeni.

УВОД У САМОУПРАВЉАЊЕ

СУДОВИ УДРУЖЕНОГ РАДА

СОВОДНО УДРУЖЕНИ РАД и друштвена својина све више су предмет функција самоуправљања за које се наше друштво определило.

Опредбама новог Устава СФРЈ учвршћено је досадашње тековине самоуправљања радних људи и грађана и остварују се широке перспективе за даљи развој у правцу изградње социјалистичких и демократских и људских односа међу људима у нашој земљи, као и за постизање крајњег циља — ослобођења рада и изградње бескласног друштва.

Оваква оријентација у друштвено-економском превену најематала је потребу одговорљиве заштите међуљудских односа у процесу рада и самоуправљања. Поред ранијих облика остваривања друштвене заштите (редовних, привредних и установних судова), опредбама новог Устава уведен је и нови облик друштвене заштите у форми самоуправних судова, који се могу установљавати као судови удруженог рада, арбитраже, мировна вијећа, изabrani судови. Они се установљавaju самоуправним актом или споразумом странака а за борење спорова самоуправни судови могу се установљавати и законом. У складу самоуправног судства најзначајнији облик представљају судови удруженог рада који не имају велику значајну надлежност, због чега се једино они установљавају законом.

Судова удруженог рада биће квалитетно нови облик судова у сваком погледу. Досадашња практика показала је да су многа самоуправна права остајала неостварљива, када је долазило до сукоба са снажом власти појединих техно-биорократских осoba или група које су држале позиције у радним организацијама, односно заједницама. Истина, те стаге претпостављају си снажне ударце примјеном установних амандмана и борбом за њихово оживотворење. Инак, да би се разграничили самоуправни односи претворили у стварност наметнула се потреба за увођењем ефикасније друштвене заштите.

Према определбама закона, судови удруженог рада су самостални друштвени органи који у јединственом систему власти и самоуправљања врше судску функцију у граничном својству надлежnosti.

Начин оснивања, сastav, сједиште, надлежност и организација судова удруженог рада уређују се републичким, односно по-крајиским законом.

Поступак судова удруженог рада разликује се од оног у класичном судовању. Он се не покреће тужбом него поднеском који носи назив ПРЕГЛЕД. Веома је интересантно да суд удруженог рада није везан за захтјев учесника у поступку приликом објучивања укого ли законом није драгаји одређено. Дакле, у раду ових судова отклоњено је начело диспозиције странака, а то значи да оне немају право да расположу захтјевима који су предмет расправљања (одустанак од тужбеног захтјева, признавање тужбеног захтјева, судско поравњање и сл.). Такође суд неће моћи уважавати расположење учесника у поступку која су у супротности са прикупним прописима или са правилима морала, самоуправног социјалистичког друштва или којима се повремјују самоуправни права трећих лица. У свом поступању суд удруженог рада биће обавезан да поштије начело материјалне истине, према коме је суд дужан да потпуно и истинито утврди право-релевантне чињенице од којих зависи основаност постављеног захтјева. Суд је при томе овлашићен да изводи и оне доказе које странке нијесу предложиле и да утврђује и оне чињенице које међу странкама нијесу спорне. Овај суд може донојиti одлуку и без усмене расправе — на основу исправа и поднесака учесника у поступку — ако сматра да за доношење законите и правилне одлуке усмено расправљање није потребно.

Учесник у поступку је онај који је по-кренуо поступак, као и сваки онај који је по-сликао права и дужности у односу о коме се одлаучује. Сам предлог којим се покреће

неопростиву грешку према граду који је дао неколико десетина народних хероја, а ових дана и сам добио ово највише признање.

Свјесни у најпунијој мјери своје одговорности, у име грађана Будве и читаве наше општине, који у туризму гледају перспективу свог развоја, изјављујемо да немојмо и овог јета и убудуће улагати максималне напоре да обезбиједимо удобан и пријатан боравак свим нашим

гостима и да се не треба плашити никаквих напасника и силеција. Нијесмо, међутим, у могућности, изузев на овај начин, а то значи да закашањићем и у неку руку са оптужничке клупе, да се штитимо од „узбуђења“ која нама и потенцијалним гостима наше ривијере приређује наш новинар Драшко Бубрешко.

Ујерени смо да ће многобројни читаоци моћи да у вашој цијењеној ревији прочитају ово наше саопштење.

ИЗ СЈЕНКЕ НА СВЈЕТЛО

Уређује: Димитрије Јововић

СУМЊА

Нова пијаца у Будви није завршена до почетка овогодишње сезоне, како је било планирано.

Према ономе како сада теку грађевински радови, има „невјерних Тома“ који сумњају да ће овај толико потребни објекат бити завршен и до наредне сезоне.

ПРОГНОЗА

Између инспекцијских служби и приватних уговорите започео је на нашој територији „крварви бој“.

Није тешко прогнозирати ко ће остати да „љежи покошен на бојном пољу“.

ИЗГЛЕД

Према оцени бројних туриста, Словенска плајза никада до сада није љепше изгледала, али је зато ради „компарације“, па нашу и њихову жалост.

БЕЗ ОДМORA

Сезона још траје, а већи број наших угоститељских радника припрема се да „заплови пуним једрима“ за иностранство.

Ето, радни људи ради „наобразбе“ не могу да користе ни годишњи одмор, јер морају за валуту да ваде своје и наше туристичке „флеке“, служећи наше госте код њихове куће.

поступак пред овим судом може поднијети радио, орган самоуправне радицаке контроле, односно радица заједница у организацији, удруженог рада, самоуправној интересној заједници и другим друштвено-правним лицима. Друштвени правобранилаци самоуправљања, синдикалистичка организација и друштвено-политичка организација могу, да покрену поступак пред судом удруженог рада увијек када је у питању заштита самоуправних права радица и друштвених својина.

Судови удруженог рада имају широк спектар надлежности. Они одлучују о постојању заједнице, захтјевима за заштиту права радица и друштвених својина, односно правима и друштвеним интересима заједница, али је зато ради „компарације“, па нашу и њихову жалост.

Судови удруженог рада — из разумљивих разлога, јер нове самоуправне обнове решавати самоуправно — пренијете су бројне надлежности које су до сада биле делимично у домену редовних, односно привредних судова и установних судова. Дакле, одређени друштвено-економски, самоуправни и међуљудски односи заједници су специјифицирани друштвено-правну заштиту, која има све карактеристике самоуправне друштвене самозаштите.

Драго Станковић

ГОСТ НИКАД НИЈЕ ЈЕДИНКА

ПО ПРИРОДНИМ УСЛОВИМА И ПО ГОДНОСТИМА за развој туризма једна смо од првих земаља у свијету, а по туристичкој понуди нијесмо ни на приближном нивоу. У питању су више несналажљивост, небрига и друге мањкавости субјективне природе. Да је тако, ујерићемо се ако потражимо узроке не баш најсајнијем реномеу нашег угостиtelства и туризма у цјелини.

У разговору с домаћим и страним туристима, поред похвала нашој пословичној гостолубивости, можемо чути и ријечи прекора на рачун неуслужности и нељубазности особља које долази у дојдир с туристима. Као да се све више заборавља једно од основних правила — да је гост неприкосновен, јер он то често није. У појединим објектима сезонским радницима (и не само њима) није толико стало до угледа радне организације. Немојмо претјерати ако кажемо да такав однос није више ствар само одређене организације удруженог рада, чак ни општине, већ да постаје, донекле, и друштвени проблем.

Некада се — а то није било давно да би се тако брзо заборавило — далеко више бриге показивало о пријему туриста, односно са више разумијевања и љубави им се приступало. Организовали су се такозвани „фиш-пикники“ на мору — некада, када туризам није био развијен

као данас. Тада су гости одлазили с најљепшим утицјима из Будве и околних мјеста и, пошто нису могли да нађу одговарајуће суперлативне поново су се враћали сљедеће и сљедећих година, довођећи нам нове госте. Сада одлазе с другачијим утицјима: не морају то да нам кажу — види се то, између остalog, по томе што их се свега 5% враћа у исте објекте наредне сезоне! Сада — говоре они — услуге нису на некадашњем нивоу, а још мање одговарају све напренијим цијенама. Више се ништа не може погледати, а да се не плати: улаз у галерију, посматрање мозаика, музичка приредба, плажа, боравишна такса, куспалишна такса, бродић за Хаваје... мјесто под сунцем. Све се мјери и цијени динаром, на све се кроз динар гледа.

Нијесмо дужни да за све госте обезбеђујемо „фиш-пикнике“, да их позивамо на вечеरинке и теревенке, али осмијејех при дочеку и испраћају не смијемо им ускратити. Заборављамо да сваки гост има своју душу, да сваки странац гледа у нама не само јединку, већ кроз наше понашање суди о свима нама. Ими бисмо морали боље познавати ту душу и дубље проникнути у њу, јер и то је вид борбе за госта који никад није јединка.

С. Р.

ТУРИСТИЧКЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

Најскупља вила на Јадрану

ВЈЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ, један дан одмора у вили 118 на Светом Стефану стаје 7.650 динара! За тај новац може се у будванском хотелу „Интернационал“, који је „Б“ категорије, лjetovati ravno tride-set dana.

Међутим, вила 118, једна од шездесетак које чине град-хотел, најатрактивнији је објекат нашег ексклузивног лjetovališta i, заиста, одмор у њој је изванредан. Налази се на југоисточном дијелу познатог полуострва и споља се уопште не разликује од о-

сталих, бивших рибарских кућа, које су касније адаптиране у апартмане. Док полупансион у другим апартманима у граду — хотелу стаје око 56 долара, вила 118 се дневно продаје за 300 до 450 долара. Продаја се уговора не посредством агенција, већ такозваном слободном погодбом.

— То је наш најатрактивнији кутак за одмор — каже Иво Арменко, директор ОУР „Свети Стефан“. — Вила се састоји од двије спаваће собе, салона, кухиње, два купатила... Има посебан улаз и сопствену

терасу, која је непосредно уз хридине испод којих бију морски таласи.

У вили обично љетују познате личности из свијета. Између осталих, ту су љетовали Софија Лорен и Карло Понти, Моника Вити, Алберто Моравија, принцеза Маргарета, краљ Умберто... Најдуже је — мјесец дана — у вили остао Луј Пастер, унук чуvenог проналазача.

Када смо крајем јула посетили Свети Стефан у вили 118 љетовао је предсједник Словачке др Петар Колатка, кој је ту остао 14 дана.

— Гости обично остају 10 до 12 дана, истиче директор Арменко. — Вила је у просјеку продата стотину дана годишње, што је сасвим добро. Трудимо се да примјерном услугом оправдамо велику цијену и нећу бити нескроман ако кажем да углавном успијевамо.

И, стварно, досад се није дододило да неко пође неиздавањан. Читајући златну књигу утисака, која се чува као реликвија, видимо да примједби нема. Напротив, иако се ради о најскупљем дневном боравку од Улциња до Анкарана, гости су пуни хвале.

— Одмор је био изванредан! Одушевљена сам — записала је Софија Лорен након другог боравка у овој вили прије двије године.

С. Грегорић

Дневни пансион — 7.650,00 динара

Прослављен празник Индије

Ових дана на Јадранском сајму колектив излагача из Индије прославио је двадесетосму годишњицу живота у слободи за коју су се борили вјековима, подносећи огромне жртве, за мир и очување слободе.

На слици: Колектив, излагача из пријатељске земље за вријеме свечаности са директором Сајма. В. Р.

ТРГОВИНА У ПЕТРОВЦУ БЕЗ ДРУШТВЕНЕ КОНТРОЛЕ

Када се данас, на нивоу

Мјесне заједнице и међу угоститељским радницима, размишља шта даље да се ради у Петровцу, најбоље се учава колико су капацитети, не само смјештајни, већ и сви други, недовољни да опслуже толики број туриста. Предлог да се на улаз у ово ексклузивно лjetovalište постави рампа и једноставно каже: „Не можемо вас примити, јер смо крдати“, наравно, није прихваћен, али најбољи је доказ с каквим проблемима се сушавају туристичко-угоститељски радници Петровца.

Једно од бројних петровачких „уских грла“ је трговина. Највећи број радњи у Петровцу и Буљарици држе предузећа чија су сједишта ван подручја општине. Њима је стало само да зараде и паре предају на пошту, а о услуги, асортиману и потребама мјеста као да нико не води рачун.

ЗАБОРАВЉЕНО ГРОБЉЕ

У БУЉАРИЦИ, између Магистрале и Ђурђева брда, на мјесту где је од 1916. до 1918. године био логор заробљених Црногорца, налази се гробље ратника, који су од болести и глади масовно умирали. Ту је сахрањено више стотина родољуба — бораца из I свјетског рата. Иако је од тада прошло скоро 60 година, овај споменик још увијек стоји запуштен. Гробље је обрасло у шикару и нема ни прилаза.

Прије извјесног времена Општински одбор СУБНОР-а покренуо је акцију да се гробље у Буљарци уреди. Предложен је да се оно прогласи спомеником од републичког значаја и уведе у регистар Завода за заштиту споменика културе СРЦГ. Сложили су се да од магистрале до гробља треба пробити приступни пут изградити заједничку костурницу са спомеником, прикупити податке о умрлим логорашима и историјату гробља, и све то публиковати у виду споменице. Након завршетка радова предвиђено је свечано отварање овог споменика.

Културни центар, преко своје службе за заштиту споменика културе, а у сарадњи с Републичким заводом из Цетиња, узео на себе обавезу да направи пројекат за уређење гробља. Било је речено да ће претходно Скупштина општине Будва размотрити предлог и утврдити изворе финансирања пројекта. Република је, још тада, за ове сврхе додијелила 120.000 нових динара, што, наравно, није билоовољно.

— Где је „запело“? — питали смо Др Мирослава Лукетића, директора Културног центра.

— Нема средстава — одговорио нам је он Републичка заједница за културу планирала је ове године за ту сврху 800.000 динара, али средства још нијесмо добили. Иначе, пројекат је већ одавно завршен.

В. Станишић

У ПЕТРОВЦУ – У ЈЕКУ СЕЗОНЕ

ЗНАЧАЈАН ЈУБИЛЕЈ

ПЕТРОВАЦ — ГРАД ЦИЈЕЋА И ЗЕЛЕНИЛА, како га с правом називају туристи, ове године прославља неколико значајних јубилеја. У склопу јубиларне годишњице побједе над фашизмом и ослобођења земље, ово до јуче мало рибарско насеље са једва стотинак становника, спрема се да прослави 85-годишњицу постојања библиотеке, 65-годишњицу Спортског друштва „Петровац“, 55-годишњицу прве комунистичке општине на Јадрану и 50-годишњицу оснивања Туристичког друштва „Приморје“.

Дакле, биланс богате родољубиве и културно-просвјести традиције којим би се поносио било који град. Зато су Петровчани горди на своју прошлост и марљиво се припремају да ове ријетке јубилеје нито достојније обиљеже. С тим у вези, они желе да у склопу ових јубилеја, у манифестације које ће бити њима посвећене, угкају и славље везано с новим резултатима. Главна прослава биће одржана у новом дому културе, чија је изградња у току и за који је Туристичко друштво издвојило за ту сврху 350.000,00 динара. То је, уједно, симболично настављање традиције овог Друштва које је увијек помагало прогресивне акције.

Ентузијasti Јово Јавор, учитељ, Стијено Медин, по-
морски капетан, Марко Грегорић, сликар, Иван Перазић и
Лука Мајуд основали су 1890. године у ондашњој Кастел
Ластиви прву читаоницу с библиотеком, која је имала ста-
тус друштва. Његовом активношћу ово насеље почиње да
живи градским животом. Обезбиђећене су просторије за чи-
таоницу, набављене књиге и радио апарат. Ту се искупљала
омладина, читале новине, часописи и расправљало о напре-
дним идејама. Почетком овог вијека саграђен је и друштвени
дом (својевремено најљепша грађевина у Петровцу) у коме
се одвијао културно-забавни живот.

На иницијативу учитеља Петра Џамоње 1911. године омладина оснива спортско друштво, чији су чланови добровољно ступили у црногорску војску и учествовали у борбама за Скадар 1912. године.

Петровчани су највише поносни на своју прву партијску ћелију, која је основана 1919. године, а годину дана касније, на изборима 1920. године где су комунисти побиједили, почела је у овом мјесту да живи и ради прва комунистичка општина на Јадрану, која је угашена 1921. године.

Туристичко друштво у Петровцу основано је 1925. године, када су учињени први кораци на пропагирању туризма. Захваљујући активности Друштва, Петровац је прије 50 година уцртан у туристичке карте Европе као једно од најљепших одмаралишта на Јадрану. Од тада је насеље рибара и печалбара почело да живи новим животом. Омладина ради на уљепшавању мјеста и околине. Прикупљају се средства на добровољној основи. Ангажује се фот-амтер **Милорад Перазић** који снима околна села, плаже и друге природне објекте, и фотографије преко паштровских печалбара стижу у разне крајеве Европе, Америке, Австралије и Азије.

Владо СТАНИШИЋ

Петрова

МОРЕ И СУНЦЕ — НЕДОВОЛЬНИ

ПЕТРОВАЦ ЈЕ ОВИЈАНИ ДАНА препун туристичких атракција. Пуни су сви хотели, а мјеста у домаћој радиности немају „ни за лијек“. Сезона је нарочито главна била добра и посјети слијеје лошем посјете у мају и јуну, обрадовала је туристичку радничку.

Инак, у Петровцу има нешто што није добро и што, по мишљењу тамошњих туристичких радника, треба мијењати. Наиме, у ООУР „Палас“ — у хотелима „Кастел-лактва“, „Ривијера“, „Олива“ и у бару „Кастело“ — долазе до закључка да море и сунце ни

су довељни за бројне домаће и стране туристе који тамо проводе одмор. Из године у годину мало се шта измијенило: туристима стоје на распо-

лагању хотелске просторије (ресторани за ручавање, салоне које су лијепо опремљене кафана и терасе) и плажа на којој је у јеску сезоне тешко добити место.

— Класичне хотелске историје не могу да заинтересују туристе, јер се у њима и може провести већи дио дана — каже Илија Франичевић, управник хотела „Кастел-ла-Стања“. Недостају спортски тренинги, базени, рибљи ресторани и кафанице у приморском стилу, каквих има у туристичким мјестима дуж паше сјеверне обале.

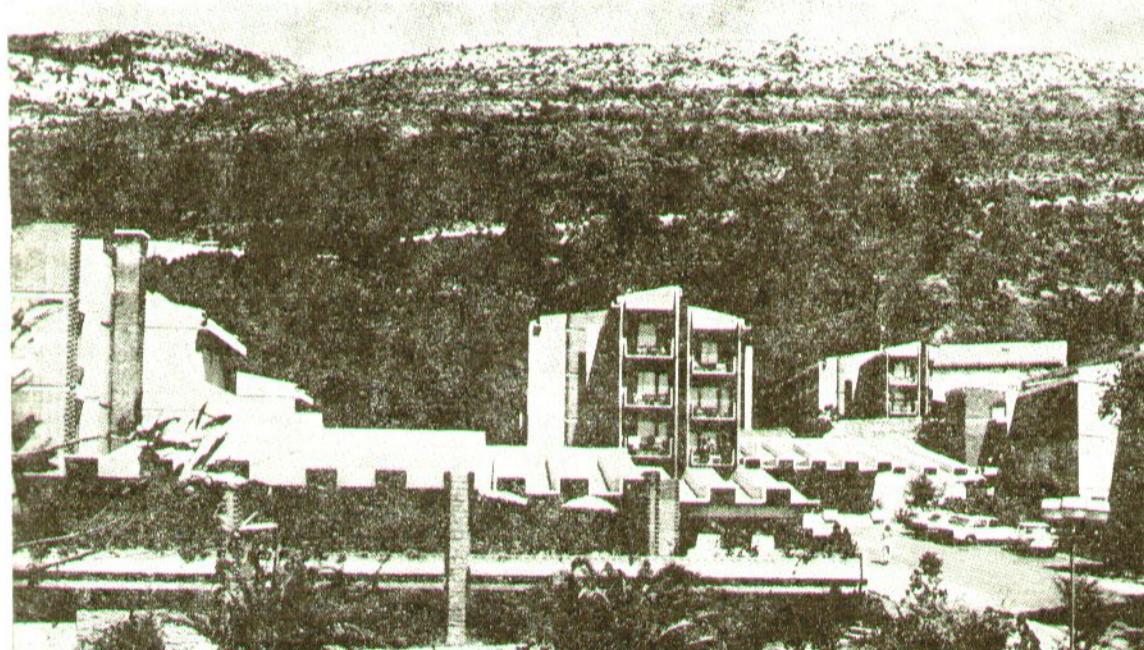
Гост који у петровачки хотелима плаћа 250 динара дневно, с правом тражи забаву. С друге стране, ванланси иска потрошња, о којој се задње вријеме толико говори, иста је као прошле и раније година. Ексклузивни бар „Кестел“, један од најљепших на цијелој јадранској обали, послује на ивици рентабилитета.

— Једноставно немамо публику за такав објекат и одбјављамо о његовим пренамјењеним — каже Франчевић. Можда би боље ради када би Петровац имао хотел „А“ категорије и када би радио хотел „Ас“ у Неразину. Долу. Овако, не иде.

У „Паласу“ размишљају о адаптацији неколико комада у старом дијелу Петровице у којима би се отвориле кафнице и гдје би се служила риба у старом дијелу Петровице. За то постоје изванредне могућности, јер читав приобај на појасу има таквих доклада.

Хотел „Одива“

Хотел Кастель-Пастра

ФУДБАЛ

ПЕТРОВАЦ
ТРАДИЦИЈОМ И
„звијезда“, али Сп
лави 65-годишња
дине. Овдје, с пра
ског друштва. Но,
спортиви на води.
јер је тај спорт и
су за фудбал заин
— Фудбалски клу
бличкој лиги. Так
ће пажљиво прати
улице, хотели, па

А успех је узме у обзир да у голе ледине и да да старих динара ентузијазма и амбиција тава екипа, али се Франичевић користи над успехом Фуска даје се с њима као за нове побједе. И у екипи се истиче

УВРН

Преко двије хијута у домаћој радију тровцу на Мору се не. Иако овај никада није имао искључиво општији својим леђима, на Скупштини општије да се домаћом радију ве мушкарци, јер су тако регулисани да могућило шпекулацијом пријављивања из личног дохотка чанке се осјећају и увријеђене, јер су они у том послу били помажу, а многи у зоне долазе кући спавају.

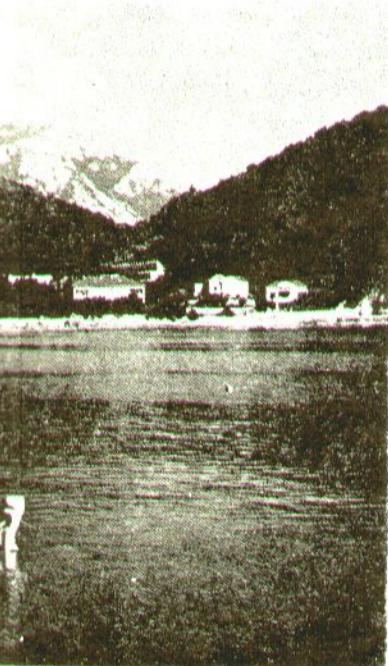
ФУДБАЛ — НАОМОИЉЕНИЈИ

ПЕТРОВАЦ ЈЕ МЈЕСТО С БОГАТОМ СПОРТСКОМ ТРАДИЦИЈОМ. Истина, није у њему поникао никакав ас или „звијезда“, али Спортско друштво „Петровац“, које ове године слави 65-годишњицу постојања, окупља највећи број омладине. Овдје, с правом, сматрају да је у томе и успјех спорктог друштва. Но, иако постоје добри услови да се развијају спорти на води, Петровчани су највише његовали фудбал, јер је тај спорт најомиљенији. Можда је то и због тога што су за фудбал заинтересовани и старији, јер њихов миљеник — Фудбалски клуб „Петровац“ — ове године наступа у Републичкој лиги. Дакле, од сада па до краја сезоне, Петровчани ће пажљиво пратити успјех своје екипе, и то ће када опусте улице, хотели, плаже и кампови бити главна тема разговора.

А успјех је и до сада заиста велики, тим прије ако се узме у обзир да у Петровцу нема спортских терена, осим једне голе ледине и да у каси клуба има једва која десетина хиљада стarih динара. Све што је досад постигнуто резултат је ентузијазма и аматеризма. За успјех је наравно заслужна читава екипа, али се, ипак, овдје истичу два имена: Др Војислав Франичевић, који бди не само над здрављем грађана, него и над успјехом фудбалског клуба. Бодри их кад поступају, радује се с њима када побиједе, организује гостовања, спрема их за нове побједе. Као примјеран спортиста и савјестан радник у екипи се истиче Ивица Шољага.

УВРИЈЕЂЕНЕ ДОМАЋИЦЕ

Преко двије хиљаде кревета у домаћој радиности у Петровцу на Мору спремају жење. Иако овај нимало лак посао искључиво оне носе на својим леђима, на папиру у Скупштини општине води се да се домаћом радионицом баве мушкарци, јер је, наводно тако регулисано да би се онемогућило испукалисање приликом пријављивања прихода из личног доходка. Претровчанке се осјећају деградиране и увријеђене, јер им мушкарци у том послу баш ништа не помажу, а многи у вријеме сезоне долазе кући само да пренавају.

У ОКТОБРУ САЈАМ ФИЛМОВА

Прихватајући сугестије да се у Будви одржава што више разноврсних манифестија, и то у првом реду прије, односно послиje главне туристичке сезоне, „Зета филм“ је успјела да обезбједи организацију Јесењег сајма филмова у Будви. Од 22. до 28. октобра ове године на Сајму ће бити приказано око тридесет домаћих и страних филмова свих националних дистрибутора. Очекује се долазак око 250 представника биоскопа из свих крајева наше земље.

Филмови ће се приказивати у дворани „Зета филм“, а пословне просторије предузета за промет и за приказивање филмова налазиће се у комплексу хотела „Интернационал“.

Будући да се овакви скупови одржавају два пута годишње — у прољеће и јесени — а сматрајући да је то прилика и за туристичку афирмацију нашег града, „Зета филм“ ће настојати да један од ова два погледа постане традиционалан.

И. К.

КАМЕРА ОПТУЖУЈЕ

ДВА УДЕСА НА МАГИСТРАЛИ

Наш фотопротер „ухватио“ је камером два несвакидашња момента на Јадранској магистрали.

На горњем снимку пословођа „Новотехн“ из Новог Сада, градилишта у Будви, није се придржавао права првенства — ваљда јер је користио рента кар — већ је скренуо улијево код радничког одмаралишта Општинског синдикалног вијећа из Велике Плане и оборио возача мопеда који се кретао у правцу Будве.

На другом снимку је моменат снимљен на истом мјесту. Због неуздржавања прописног одстојања од стране возача Млинско-пекарског предузећа из Бачке Тополе и возача која француске регистрације Мехмуда Којевића из Пријепоља, дошло је до читавог „карамбола“, који се умalo није трагично завршио. Захваљујући брзој интервенцији конобара одмаралишта избјегнут је пожар у колима француске регистрације.

ФИРМА НА НЕЗГОДНОМ МЈЕСТУ

СНИМАК је направљен на новој станици за такси-автомобиле, између аутобуске станице и пијаце. Иако је на путу „истакнута“ фирма, превозницима се учинило да она није доволно упадљива, па су за ту сврху употребљени канту за откатке, написали су на њој „Такси“ и поставили је на средину пута! По свој прилици, нијесу водили рачуна о томе да њихова „фирма“ представља опасност за бициклисте и пешаке и да.

В. Ракочевић

Браћа Вучковићи у Галерији „Санта Марија“

БУДВАНСКОЈ ПУБЛИЦИ представили су се са по десет слика браћа Вучковића из Титограда, чланови Удружења самоуких сликара и вајара Црне Горе. Најстарији, Тодор, рођен 1944. године, фирмописац, самостално је излагao у Титограду, Будви, Светом Стефану, Парми, Болонији, Монтекатини, Терми, Торину, Бану, Ређи и Сан Марину. Илија, рођен 1948. године, квалифицирани електричар, почeo је да слика крајем 1974. године и већ је излагao групno у Београду, Титограду и Будви. Лука, рођен 1950. године, угости

тельски радник, самостално је излагao у Салсомађоре ди Терми, а групno у Котору, Иванграду, Титограду, Пљевљима и Даниловграду.

Сва тројица црпу мотиве из Црне Горе, тако да су њихове слике — на платну и стаклу — пројекте живањишћу боја, које су стопљене у својеврstan спектар, тако да свака слика одише поетичношћу.

Браћа Вучковићи сликају претежно руралне мотиве приказују живот црногорског села. То се види на сликама „Плашће сијена“, „Рибокрадице“ и

„Црногорска корида“, које посјетиоцу сугеришу доживљај стварног и нестварног у спектру боја, које на једноставан начин оплеменују својом топлом садржином.

За спикарство Тодора Вучковића, послије изложбе у Сан Марину, професор Рафаел Балдучи је рекао: „Дјелима Тодора Вучковића дивимо се с радознавањем, а појмљива се без тешкоћа у тумачењу“.

Станко Паповић

ЗАВРШЕН ФЕСТИВАЛ „ИГРЕ ЈУГА“

ЗНАТАН КОРАК НАПРИЈЕД

ИЗВОЂЕЊЕМ монодраме „Ој животе“ Јосипа Пејаковића у Даниловграду је 16. августа завршен овогодишњи, трећи по реду, фестивал „Игре југа“. За мјесец дана грађани и гости мјеста дуж Црногорског приморја имали су прилике да посматрају наше најпознатије умјетнике, који су у блоковима позоришних представа, музике, поезије, хумора и сатире, филма и сликарства, покушавали да љеће на мору обогате вриједним културним садржајима.

ЗАЈЕДНИЧТВО — ВАЖНА ОДЛИКА

— Почели смо прије три године са скромним културним амбицијама — истакао је на Конференцији за штампу која је одржана поводом заврште Фестивала Др Мирослав Лукетић, директор Културног центра у Будви — Акцију је покренуо Међународни одбор заједница културе Будве, Тивта, Котора и Херцег-Новог, а ка смије су приступиле друге општине. Мислим да се у односу на први фестивал много шта измијенило, у првом реду на подизању квалитета представа, као и ныховом броју који је стално растао. Заједништво је главна димензија овог фестиваља: општине, односно мјеста дуж Црногорског приморја културно се повезују. Осим тога, ове године фестивалски програм имали су прилике да виде и становници Даниловграда и Никшића.

По мишљењу Др Лукетића, „Игре југа“ добиле су значајну друштвену подршку, која ће се још продубљивати. Помоћ је пружила и Република самоуправна интересна заједница за културу, истина симболичним финансијским средствима.

58 ПРЕДСТАВА

На овогодишњем „Играсију југа“ за мјесец дана изведене су 58 представе из области позоришта, музике, поезије, хумора и сатире, филма и сликарства. Те представе видјело је 16.750 гледалаца, што је велики корак напријед, ако се има у виду да је прошле године изведено 28 представа и да је забиљежена посјета од 11.000 гледалаца.

— Овогодишњи фестивал је крупан корак напријед у његовању и добрађивању ове јединствене културне манифестације у нашој земљи — истакао је Благота Ераковић, умјетнички руко водилац „Игра југа“. — Успијело се да центар културних збивања Републике постане Црногорско приморје, гдје у току лjetних мјесеци и борави највише свијета.

У мноштву представа текуко је издвојити која је била најбоља, али се може истaćи да је пажњу публике привукло Црногорско народно позориште са извођењем „Горјак вијенца“ и „Огњишта“ Жарка Команића, монодраме „Љубица прво лице множине“ са Миром Бањацом, „Ој животе“ Јосипа Пејако-

за мјесец дана изведене 58 представе, које је посматрало 16.750 гледалаца — фестивалски програм у десет градова.

вића и „Живо је Мртво дубоко“ Чеда Вуковића у тумачењу Драгице Томас; камерно вече са Олгом Милошевић, месопраном из Београда, Вјером Мирлановић, српским сопраном из Сарајева, и Аном Синдик, сопраном из Кесела (Западна Немачка), затим вечери поезије, хумора и сатире на којима су учествовали Гојко Јанушевић, Ратко Вујошевић, Дара Секулић, Вито Марковић, Даринка Јеврић, Божидар Шујица, Владимира Булатовић — Виб и Жарко Петан, односно водитељи — речитатори Петар Томас, првак Црногорског народног позоришта, и Миша Јанкетић, првак Југословенског драмског позоришта.

ПЕРСПЕКТИВАН ФЕСТИВАЛ

Неко је рекао да су „Игре југа“ један од најперспективнијих наших фестивала. То је близу истине, с обзиром да је ово јединствена културна манифестација која обухвата широки регион и чији је програм веома интересантан и занимљиво конципиран.

— Тргодишње искуство ћемо је драгојено — рекао је Благота Ераковић. — Добили смо помоћ друштвених заједница и на добром путу са стварању јединственог фестивала који ће постати запажен у нашој земљи. Оно што је најважније, а што до сада нијесмо успијели, то је стварање највећег програма за „Игре југа“. Другим ријечима, на овом фестивалу публика би требало да гледа нешто што пругдје није имала прилику да види.

„Игре југа“ трају од 13. јула до 15. августа, и то је одличан интервал, с обзиром на то да је тада такозвани „шици среће“ и да на Црногорском приморју има највише публике.

— „Игре југа“ надовезују се на фестивал „Дани музике Свети Стефан — Будва“ — истакао је Бранко Иванчевић, предсједник Скупштине општине Будва. — Додао бих да је овогодишњи програм много бољи и квалитетнији, што говори о успешном овог фестивала. Иначе предложио бих да се програм за фестивал почне при премати већ у октобру или новембру мјесецу, а не у пролеће, као и то да се фестивалски одбор прошири.

РЕКЛИ СУ О ФЕСТИВАЛУ

Фестивал је топло примљен и од стране многоbrojnih гледалаца, који су боравили на Црногорском приморју, као и од људи који су директно или нидиректно били везани за њега.

„Игре југа“ — најзначајнија културна манифестација ових лjetnih дана у Црној Гори — записао је књижевник Чеда Вуковић, „Иле, Игре су и више од тога — широко засновано закорачење каблишавању умјетничких остварења и публике, закорачење које ће, вјерујем, дјеловати инспиративно и на ствараоце и на љубитеље умјетности.“

„Овогодишње „Игре југа“ за мене су незаборавни доживљај“ — ријечи су Драгице Томас, првакинje Драме Црногорског народног позоришта.

Популарни београдски глумац Миша Јанкетић срочио је стихове: „У врелим „Играма југа“

стекао сам дивног друга...“ „Игре југа“ су празник поезије и пјесника — учесника“ ријечи су Даринке Јеврић.

Петар Шарчевић, директор Драме Хрватског народног казаљника, је рекао:

— Црногорско приморје је красно, љуби таковер, „Игре југа“ — добра идеја. Мало више публике на Цетињу, у Никшићу Петровцу и Будви — па би све било у потпуности реду.

На крају да подеситимо на то да је ово, вјероватно, најефтињи фестивал у земљи, који, кају, стаје мање и од фестивала аматерских позоришта Црне Горе, који се одржава у Бијелом Пољу. 58 представа стајало је 420.000 динара, односно 6.465 динара па представи.

С. Грегорић

„МИС ЈУЖНОГ ЈАДРАНА“

На финалном избору лепотице Јужног Јадрана, одржаном на базену хотела „Интернационал“ у Будви, учествовало је једанаест кандидаткиња које су се пласирале на полуфиналном такмичењу у Сутомору.

За „Мис Јужног Јадрана“ изабрана је деветнаестогодишња студенткиња Ружица Јовановић из Београда. Прва пратиљка је Олга Круничек, ученица из Беча, а друга је Милена Николић, студенткиња из Београда.

Поред аплауза преко двије хиљаде посетилаца терасе хотела „Интернационал“, најљепшије дјевојке добиле су пригодне поклоне од организатора и покровитеља ове манифестације — Завода за економску пропаганду „Побједа“, Туристичког предузећа „Монтенегро-туритрист“, Индустриског комбината „Врбас“, гиганта војнојапанске привреде „Горњаја“ из Вељења и Хотела „Интернационал“, који је привреду Јовановић наградио бесплатним боравком за дочек Нове 1976. године.

На слици: Ружица Јовановић са пратиљама Миленом Николић (лијево) и Олгом Круничек (десно).

В. Ракочевић

ВА НАШИМ ЕКРАНИМА

УКЛЕТА КОЛОНА

ФИЛМ „ОКОВАНИ ШОФЕРИ“, чија се премијера ускоро очекује, реализован је у копродукцији Филмског студија „Мосфилм“ и „Зета филм“. Режирао га је Владимира Павловић, а главне улоге тумаче Душан Јанићевић, Драгомир Војанић-Гидра, Владимира Поповића, Вељко Маноић и познати совјетски глумци Ирина Мирошниченко, Владислав Цвржески и Татјана Сидоренко.

да је његов план успио. Радост је, међутим, кратког вијека — партизани ометају кретање колоне, пущајући у токове и фарове цистерни. Помажу им и сами војачи који свесно иду и смрт да возила се горивом не би довели на фронт.

Пошто су заробили чело колоне, у сарадњи са возачима, који су претходно прerezали око већи број и осуђујући тренутку могли да ступе у акцију, партизани отварају вентиле и бензин

пјевали пјесму „Млада партизанка“.

До сада непознати режисер Павловић, како истиче филмска критичка, остварио је у овом већ прилично компромитованом жанру акционог ратног филма дјелу у коме се као аутор препознаје по сличини, којом испоси чесвансидашу ратну причу, и по занатском мајсторству. Он је правио филм непретенцијозно и искрено — за оне којима у првом реду мора бити и утицај — за гледаче. Снимио га је класичним начином ратног филма-акције који има многе психолошких загонетки, дилема, неиспитаних подруга и судбино-сногаја. И посноци радње су обични ратници који су се нашли у ситуацији да рјешавају прилично компликоване задаче. Иначе, радња је оригинално смишљена и преплетена динамичним и драматичним догађајима који се прате суздржаног даха. Најупечатљије су дочаране, и као такве најдуже остају у сјећању, спектакуларне scene и снажни визуелни ефекти.

Никола Краповић

Кадар из филма „Оковани шофери“

Радња се одиграва на нашематлу, а временски је ограничен на пролеће 1944. године.

Причујени да бешици из Румуније транспортују преко наше територије за фронт у Италију, а да би се обезбиједили од напада јединица Народно-ослободилачке војске Југославије, Њемци за воланским цистернама постављају окове на заробљенике Совјетске армије. Када су сазнали за то, партизани остварују од плићарног напада, и главном коначном удружењу читавог транспорта, хауптштурмфирер Холц може да тријумфије убијећен

теке. Не дugo потом, гориво изгоријено фронту у Италији претвара се у чиповску бутиљу, која гута цистерне и спроводбенике окованих шофера.

То би, у најкраћим цртама, био сликје филма који је на овогодишњем Фестивалу у Пули остварио Бронзану арену за редицију. Том приликом многобројни гледаоци — први пут од када постоји пулска смотра филмова — скандирали су једном дјелу седме умјетности. Догодило се то у тренутку када су партизани, послије успјеле акције у борби против Њемаца, за-

Обавјештење

УПИС У И РАЗРЕД ГИМНАЗИЈЕ „ВОРЂЕ ЛОНИЧИЋ“ ЦЕТИЊЕ — ИСТУРЕНО ОДЈЕЉЕЊЕ У БУДВИ ОБАВИЋЕ СЕ 1. И 2. СЕПТЕМБРА 1975. ГОДИНЕ ОД 8 ДО 13 ЧАСОВА У ПРОСТОРИЈАМА СРЕДЊЕ ТУРИСТИЧКЕ ШКОЛЕ У БУДВИ, КОЈЕ СЕ НАЛАЗИ У ХОТЕЛУ „СЛАВИЈА“.

ПРИЛИКОМ УПИСА ТРЕБА ПРИЛОЖИТИ: ПРИЈАВУ ТАКСИРАНУ СА ДВА ДИНАРА, СВЈЕДОЧАСТВО О ЗАВРШЕНОМ 8. РАЗРЕДУ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ И ИЗВОД ИЗ КЊИГЕ РОБЕНИХ.

ЗА МЛАДЕ * О МЛАДИМА * МЛАДИ О СЕБИ И ДРУГИМА

УЗ
ДОБРОДОШЛИЦУ

С ВЕГА НЕКОЛИКО ДАНА септембра, који, како рече пјесник, „златним кључем отвара дјеци школе“. Честитајући почетак школске године првачима и онима који настављају тамо где су прије два мјесеца стали, редакција „Приморских новина“ отвара своје странице младима и за младе. Објављујући из броја у број занимљива и поучна штита, која ће помоћи и у савлађивању градива, она апелује на сарадњу. Пишите нам, дакле, о свemu што вас интересује, постављајте нам питања, а ми ћemo се трудити да задовољимо вашу раздозалост и да овај прилог — назовимо га према његовој најмени: „За младе, о младима, млади о себи и другима“ — буде ван, а не само вама намијењен.

У очекивању причица, пјесама, цртежа, питања и предлога, ми вам желимо срећан почетак и пуно успјеха у години која је пред нама: да је, на радост свих, испуни плодотворним радом и садржајима.

НЕВЈЕРОВАНИ АЛИ ИСТИНИТО

ДОЛИНА СМРТИ

ПОЗНАТИ италијански режисер Микеланджело Антониони снимио филм под ћарним насловом који се приказивао и у нашим биоскопима, а овог пута нећe бити ријечи о филму, већ о томе необичном пређелу земљине куле у коме стијене „шетају“ и који је препун пукотина које достижу дубину до близу сто метара!

У долини смрти, у Калифорнији, владају несносне врућине, па се тамо не може дugo издржати. Да то није претерано, ујеђенимо се ако знамо да кад се термометар зарије у испуцалу земљу жица се попне до седамдесетоградусног подеска и тад нуле — недостају још свега 22 степени, па да вода прокључи! Није оно чудно што несносна запара врло брзо ошамути сваког посетиоцу ове долине, која је, иначе, окружена голим планинским врховима и брежуљцима чудних назива. Један од њих зове се Врате пакла, а изнад њега налазе се Погребни врхови! Иако је тамо нешто свежије него у долини, запара и на тим брежуљцима гуши. Несхватљиво је или истинито да се на тим брежуљцима може наћи на поточиће у којима се праћају такозване пустинске сарделе, које, очигледно, уживају у врућини! Занимљиво је да се оне јављају само лети, док у току зиме нестану и још није утврђено где се до наредног лета крију. Пацови торбари, који се, такође, сретају у Долини смрти, а скочу као кенгури, мјесецима могу да живе без и капи воде. У њиховом организму као да се налазе тајanstvene лабораторије које су у стању да из сваке хране извuku воду.

Извеђу многих других, у Долини смрти посетиоце очекује јединствено изненада: стијене које „шетају“ метар по метар простором покривеним неком жејтом земљом. Није мање интересантно да често киша не успијева да дође до земље. На небу се појаве црни облаци из

Иван Горан Ковачић

У планини мркој нек ми буде хум
над њим урлик вука, црних грани
шум,
лети вјечан вихор, зими висок
снијег,
муку моје раке недоступан бијег.

Високо нек стоји, ко облак и трон,
да не допре до њег никог торња
звои,
да не допре до њег покајнички
глас,
страх обраћеника, молитве за спас.

Нека шикне травом, уз трновит грм;
беспут да је до њег, непробојан,
стрм.
Нико да не дође, до пријатеља драг,
и када се врати, нек поравна траг.

ТО СУ СТИХОВИ ИЗ ГОРАНОВЕ ПЈЕСМЕ „Мјо гроб“. За хумку његову знају данас широм домовине. Она је место савјета будућим покољњима: како се воли своја земља и свој народ, како се умире за највише идеале: слободу и братство, како се пријечи у животу потврђује дјелом.

Тридесет година свега живио је Иван Горан Ковачић, дјечак из Луковдола на Купи, у Горском котару, загребачки студент, коректор и уредник разних листова и часописа. Крајем 1942. године пошао је на слободну територију да би на академији приређен у Назорову част, 5. јануара 1943. године поздравио своје другове партизане: „Оно, што су пјесници читавог свијета сањали, зашто су се уметници свих земаља борили, иако не с пушком у руци, јер им та срећа није била увијек дана, остварујете данас ви својом, у пуном смислу, јупачком борбом за слободу и најовију права човјека. Хероје и јунакиње, које су пјесници свих времена само замисљали, видимо овдје на сваком мјесту...“

Иако се и прије рата бавио књижевностима, писао је пјесме, припови-

јетке, књижевне расправе, есеје и предводио лирику с енглеског, француског и руског језика — Иван Горан Ковачић врхунац свога стваралаштва постиже за вријеме народно-ослободилачког рата, када је у поеми „Јама“ са

НАША ПЈЕСМА

(Одломак)

Легла орла, вучје стазе,
силна брда, уске кланице,
партизанске чете газе
фашистичке ломећи ланце.

Иду дани, иду ноћи
преко шума, поља, ријека
„Кад ће доћи, кад ће доћи?“
кличе народ издалека.

Тутње бомбе, тутње мине,
душмана док гром не сатре;
онда ћердан звијезда сине:
то су партизанске ватре.

ЗАНИМЉИВА МАТЕМАТИКА

Колико страница има књига?

Често „баук“ и „непремостица“ пре прека у школи, математика је веома корисна и — вјеровали или не — врло занимљива наука. Да бисмо се увјерили у то, покушајмо да заједнички решимо задатак који гласи: да би се нумерисале странице неке књиге, треба употребити 1134 цифре колико страница има та књига?

Ево одговора:

За нумерисање првих девет страница потребно је девет цифара. Наредних деведесет страница — од 10. до 99. — нумеришу се двоцифреним бројевима и иза њих је потребно $90 \times 2 = 180$ цифара. Странице од 100. до 999. нумеришу се троцифреним бројевима, или их је употребљено свега 315 (1134 — (9 + 180) = 1134 — 189 = 945 : 3 = 315 троцифренih бројева). Према томе, за нумерисање свих страница књиге потребно је $9 + 90 + 315 = 414$ бројева, што значи да је књига имала толико страница. Да, на крају, провјеримо број цифара: $9 + 2 \times 90 + 3 \times 315 = 9 + 180 + 945 = 1134$.

Својеврсне комбинације

Спајајући се у бројеве с којима обављамо разне математичке операције, цифре каткад образују необичне комбинације као у следећим случајевима који нису једини:

$$\begin{aligned} 1.9+2 &= 11 \\ 12.9+3 &= 111 \\ 123.9+4 &= 1111 \\ 1234.9+5 &= 11111 \\ 12345.9+6 &= 111111 \\ 123456.9+7 &= 1111111 \\ 1234567.9+8 &= 11111111 \\ 12345678.9+9 &= 111111111 \\ 123456789.9+10 &= 1111111111 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 987654321.9-1 &= 8888888888 \\ 98765432.9+0 &= 8888888888 \\ 9876543.9+1 &= 888888888 \\ 987654.9+2 &= 888888888 \\ 98765.9+3 &= 888888888 \\ 9876.9+4 &= 888888888 \\ 987.9+5 &= 888888888 \\ 98.9+6 &= 888888888 \\ 9.9+7 &= 888888888 \end{aligned}$$

жео сва сва јудска и поетска искуства, све што је у свом кратком вијеку видио и доживио: мрак, сљепило, патњу и отпор свему томе. Попут Његоша и Ивана Мажуранића, он је у тој посмијејао о мукама које подноси народ борећи се за слободу. Кровртаваши по се осушила на зидовима стотине куле у Бихаћу, у којој је писао „Јаму“, будила је у њему све снажнији револт и испуњавала га племенитом мржњом без које нема ни љубави према човјеку и највреднијим људским идеалима.

Иако је умро, мученичком смрћу, у напону снаге и стваралаштва, када је његов таленат тек био дошао до пуног изражаваја. Горан је надживио своје доба пјесмама с борbenim и хуманистичким обиљежјима и својом бешкотом промисном борбом.

ИЗ ИСТОРИЈЕ РАДНИЧКОГ ПОКРЕТА

ЗЛОЧИН ПРАВДЕ

„... Мила моја ћеркице, јединог дача када будеш одрасла разумјећеш све ствари који су се родили у овом срцу у коме те носим далеко од дивљаштва које те скручило на нас... Тада ћеш схватити шта си умро, и да је то нешто изнад наших осјећања и читавог универзума... Горд сам и идем у смрт са пјесмом на уснама, а у срцу са ујеђењем које пишта не може унишитити...“

Ове редове написао је познати борац за права радника и организатор штрајкова у Сједињеним Америчким Државама Никола Сака на неколико минута пред извршење смртне пресуде. Било је то 23. августа 1927. године, пошто је, заједно са своим супарницима и другом Ванцетијем, провео у тамницама пуних седам година у држави Масачусетс. „Њудска уста“ — изјавио је Ванцети на суду — „не могу изразити, јер нема тако страшних ријечи у свим језицима којима се говори, кроз какве смо муке прошли са седам година“. Он и Никола Сака оптужени су као анархији и разбојници који су тачно прије педесет и пет година, 1920., убили поштара и оплочкали му десет хиљада полара. Очигледно је, међутим, било да је у питању гнусна подвала послодаваца и полиције, јер нијесу могли да међу радицима, који су слушали глас будућих мученика, нађу уходе и штрајбрехере, пити им је подазио за руком да сломе борбено јединство радничke класе. А да би онемогућили Сака и Ванцетија пропали су лажне свједоке, подмитили продане душе, послиje чега су они који су дјелили правду, жмурући на оба ока, осудили два невини човјека. На извршење пресуде чекало су пуних седам година. То вријеме није сломило радничke борце. „Праведнисто стојимо пред вама“ — говорили су они пороти — „који нас можете и по трипут убити, али ми ћemo, ипак живјети“. Те ријечи, као и мученичка смрт два борца болно су одјекнули у срцима свих напредних људи свијета.

У књизи нашег суграђанина Марка Кульаче „За хљебом“, који је познавао Сака и Ванцетија, читамо да је тај злочин правде, ипак, охрабрио све one који су се били запутили у борбу за бољи и слободнији живот радника и да су та два човјека израсли до те мјере да су постали пријетња капиталистима и њиховим слугама, па и правди коју су полицијаци најтерали на злочини. И ма како да су у животу велики били, и потребни својим породицама и друштву, својим сународницима Италијанима и радницима других нација — Ирцима, Швеђанима, Португалијама, Французима и Југословенима, мртви Сако и Ванцети постали у још драгоцености, већи и за капиталистички систем опаснији — израсли су у непобједиве заставе.

Сјејајући се тих дана некадашњи печалбар Марко Кульача је написао да вриједи живјети на свијету управно, и трпјећи глад и муке, да вриједи живот завршији јуначком смрћу која разобличава и оптужује. Беззначајне су све личне невоље и губици, јер вријеме пролази и постепено лијечи све ране ако је пут који човјек слиједи прав и ако траг који за њим остаје нема мрља. А таквим путем корачали су Сако и Ванцети. И умрли су тако: посљедње љихове поруке биле су подстреми писмо Николе Сака било је лектира која је надахнула груди борца. „О, други другог“ — читамо тамо — „наставите велику битку! Борите се за величанствено дјело правде и слободе за све! Треба прекинути једном за свајда са гусним дивљаштвима чији смо ми очевици! Можа ће смрт бар мало послужити великом дјелу човјечанства. Умирем како што другови умиру: гордо и противствујући до поље сећања против буржоаске неправде.“

